

DIA MUNDIAL DE LA POESIA

21 de març de 2022

Miriam Dema

Una iniciativa de la Institució de les Lletres Catalanes i
la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO

#DMP22

© **del poema:** Gabriel Ferrater

© **de la fotografia:** ©Roberto Ruberto. Arxiu Ferrater

© **de les pintures:** Míriam Dema

© **de les traduccions:** Isabel Müller, Salem Zenia, Anna Crowe, Heshman Abu-Sharar, Tòni Escala, Maia Guenova, Marta Pera Cucurell, M. Dolors Godoy, Annie Bats, Isaac Donoso, Antón Lado, Eusebi Ayensa, Maira Furnari, Valentina Ripa, Lina Vilamitjana, Gull Syed, Rita Custódio, Àlex Tarradellas, Jana Balaciu Matei, Anna Urzhumtseva, Petro Tarashchuk, Huma Jamshed, Abdou Mawa Ndiaye Ndaw i Yan Yapei.

Disseny: Míriam Dema @miriamdema_ / www.miriamdema.art

Dia Mundial de la Poesia 2022

El dia 21 de març va ser proclamat per la UNESCO Dia Mundial de la Poesia. Per celebrar-lo en aquesta edició, la quinzena, hem escollit el poema “Si puc” de Gabriel Ferrater, de qui enguany commemorem el centenari del naixement i el cinquantenari de la mort, i l’hem fet traduir a vint-i-dues llengües, entre les quals hi ha les més parlades del país, l’aranès, el llatí, el grec i l’esperanto.

Amb aquesta iniciativa, la Institució de les Lletres Catalanes i la Federació Catalana d’Associacions i Clubs UNESCO us proposem convertir el Dia Mundial de la Poesia en una gran festa de la paraula i de les lletres, amb la col·laboració dels Serveis Territorials del Departament de Cultura, el Departament d’Educació, el Departament de Justícia, les Biblioteques Públiques de Catalunya, les Delegacions del Govern de la Generalitat a l’Exterior, la Casa de la Generalitat de Catalunya a Perpinyà, les Comunitats Catalanes a l’Exterior, l’Ajuntament de Sant Cugat, l’Ajuntament de Reus, l’ICUBC, el Consell de Mallorca, el Consell Insular de Menorca, l’Institut d’Estudis Baleàrics, l’Acció Cultural del País Valencià, el Ministeri de Cultura del Govern d’Andorra, el Consorci per a la Normalització Lingüística, l’Institut Ramon Llull, l’Associació d’Escriptors en Llengua Catalana, el Gremi d’Editors de Catalunya, el Gremi de Llibreters de Catalunya, l’Associació Col·legial d’Escriptors de Catalunya, el PEN Català, l’UPCArts, l’Associació Gabriel Ferrater, la Comissió Ciutadana Gabriel Ferrater, l’Associació Gosar Poder i la Fundació Catalana Síndrome de Down.

#DMP22

 lletres

 lletrescatalanes

GABRIEL FERRATER

Gabriel Ferrater va créixer entre la ciutat de Reus, on va néixer el 20 de maig del 1922, i la casa que els seus pares tenien al camp, a l'Almóster. El 1937 la família es va establir uns mesos a Barcelona i després uns anys a França, a la zona de Bordeus (1938-1941). Va tornar a Reus,

però a partir del suïcidi del seu pare (1951) es va establir a Barcelona. El 1963 va passar-lo a l'estranger, a París i a Londres primer i després mig any a Hamburg. En tornar es va instal·lar a Montgat i, des del 1965, a Sant Cugat del Vallès, on es va suïcidar el 22 d'abril del 1972.

Va tenir una formació molt poc convencional: va aprendre a llegir a la biblioteca familiar, no va anar a escola fins als deu anys, no va completar el batxillerat fins als vint-i-quatre i entre el primer cop que es va matricular a la Universitat (1947, Ciències Exactes) i el moment en què va obtenir la llicenciatura (1968, Filologia Romànica) van passar més de vint anys. Ferrater, doncs, va ser un autodidacte, però això no el va privar de fer obra molt sòlida en diversos camps intel·lectuals: la crítica d'art (als anys 50), la crítica literària (des d'aquella mateixa dècada i fins al final de la seva vida) i la lingüística (des del 1964). En l'endemig, en un lapse de temps relativament breu (1958-1963), va escriure una obra poètica concisa però d'una repercussió enorme, que va publicar primer en tres volums —*Da nuceis pueris* (1960), *Menja't una cama* (1962) i *Teoria dels cossos* (1966)— i va recollir després a *Les dones i els dies* (1968).

La seva vida professional va començar a l'empresa vinícola familiar, però es va girar de seguida cap al món editorial. El 1951 es va posar a traduir novel·les a preu fet, i aviat va començar a col·laborar amb Seix Barral, que li va encarregar una història de la pintura espanyola (inacabada), informes de lectura i traduccions. A primers de la dècada dels seixanta Ferrater formava part de l'equip d'aquesta editorial, i en va arribar a ser el director literari després d'una estada de més de sis mesos a Hamburg, treballant per a l'editorial Rowohlt. En el món de l'edició europea que es congregava al voltant dels premis Formentor, Ferrater llavors era conegut i valorat, però no hi va arribar a aconseguir una posició prou ben remunerada. Seguia fent de traductor per arrodonir el sou; traduïa sobretot al castellà i sobretot de l'anglès (Hemingway, Mary McCarthy, Malamud, Baldwin, Beckett, Gombrowicz) però també de l'alemany (Elsner, Bierwisch), el suec (Söderberg) i el polonès (Gombrowicz); i també va fer traduccions importants en català (*El procés*, de Kafka, i llibres de Chomsky i de Bloomfield).

L'últim esforç per obtenir uns ingressos regulars i suficients el va portar a la docència universitària. Abans de llicenciar-se Ferrater ja havia impartit a la Universitat de Barcelona un curs de literatura catalana contemporània en un seguit de conferències que es van enregistrar i transcriure, però va ser a partir de la fundació de l'Autònoma, amb seu a Sant Cugat (la ciutat on residia des del 1965), que va fer-ho regularment. Va ser professor de crítica literària i de lingüística general des del curs 1968-1969 fins que es va suïcidar, l'abril del 1972.

L'edició pòstuma d'una colla de volums que apleguen i ordenen la producció dispersa de Ferrater, incloent-hi els informes de lectura i els articles enciclopèdics (que en molts casos no s'havien publicat en vida d'ell), permet completar el retrat d'un intel·lectual europeu de primeríssim ordre que va ser, sobretot, un gran poeta català.

Día Mundial de la Poesía 2022

SI PUC

Alguna cosa ha entrat
dins algun vers que sé
que podré escriure, i no
sé quan, ni com, ni què
s'avindrà a dir. Si puc
te'l duré cap a tu.
Que digui els teus cabells
o l'escata de sol
que et vibra en aquesta ungla.
Però potser no sempre
tindrè del tot present
el que ara veig en tu.
He sentit el so fosc
d'una cosa que em cau
dins algun pou. Quan suri,
he de saber conèixer
que ve d'aquest moment?

Gabriel Ferrater

Les dones i els dies, 1968 [*Menja't una cama*, 1962]

WENN ICH ES KANN

Etwas ist in einen Vers
gefahren, von dem ich weiß,
dass ich ihn schreiben könnte, ich weiß nicht,
wann noch wie noch was er sagen wird.
Wenn ich es kann,
werde ich ihn zu dir führen.
Damit er von deinen Haaren spreche
oder der Sonnenschuppe,
die auf deinem Nagel vibriert.
Aber vielleicht werde ich nicht immer
ganz gegenwärtig haben,
was ich jetzt in dir sehe.
Ich habe den dunklen Klang gehört,
von etwas, das mir in einen Brunnen
gefallen ist. Wenn es auf dem Wasser treibt,
werde ich erkennen,
dass es von diesem Moment herrührt?

Gabriel Ferrater
Übersetzung: Isabel Müller

MA ZEMREY

Yudef kra
di kra n tefyirt i zriy
zemrey ad aruy, ur
ssiney kan melmi, amek, ney ayen
ara d-tinni. Ma zemrey
ad am tt-in-awiy.
Ad d-tinni amzur inem
ney tiqqad n tafukt
i m-yergagin yef yiccer.
Wissen ahat ma zemrey
ad cfuy yef wayen
ttwaliy deg-m imir-a.
Sliy i imesli yezzer
n kra i yi-yeylin
yer kra n wannu. Mi yettifrir,
zemrey ad fehme
yekka-d seg imir-nni?

Gabriel Ferrater
Tasuqilt: Salem Zenia

IF I CAN

Something has crept
into a line that I know
I'll be able to write, and I don't
know when, or how, or what
it will turn out to be. If I can
I will bring it to show you.
Let it utter your hair
or the flake of sun
that shimmers on this fingernail.
But maybe I won't always
entirely remember
what I now see in you.
I have heard the deep sound
of something I let fall
into a well. When it floats,
do I need to know
that it arises from this moment?

Gabriel Ferrater
Translation: Anna Crowe

إن استطعتُ

شَيْءٍ مَا دَخَلَ
 بَيْتاً شِعْرِيّاً أَعْرِفُ
 أَنِّي سَأَكُونُ قَادِراً عَلَى كِتَابَتِهِ، وَلَا
 أَعْرِفُ مَتَى، أَوْ كَيْفَ، وَلَا
 مَاذَا سَيَعْنِي. إن استطعتُ
 سَأَحْمِلُهُ لَكَ.
 دَعِ شَعْرَكَ يَقُولُ
 أَوْ شُعَاعِ شَمْسٍ
 يَهْزُكُ فِي هَذَا الظَّفْرِ.
 لَنْ أَكُونَ قَادِراً أَبَداً
 عَلَى التَّنْذُرِ التَّامِ
 لِمَا أَرَاهُ فِيكَ الْآنَ
 لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتاً غَامِقاً
 لِشَيْءٍ يَفْعُ عَلَيَّ
 ،دَاخِلٌ بِنْرِ مَا. عِنْدَمَا يَطْفُو
 هَلْ يَجِبُ أَنْ أَعْتَرِفَ أَنَّ هَذَا
 يَأْتِي مِنْ هَذِهِ اللَّحْظَةِ؟

غابرييل فيرانتير
 ترجمة: هشام أبوشرار

SE POSQUI

Quauquarren s'a calat
en quauque vèrs que sabi
que poirè escriuer, è non sabi
pas quan, ne coma, ne qué
s'avierà a díder. Se posqui
que lo te voi portar.
Que dígue eth tòn peu
o era escata de solei
que't vibre en aguesta unglà.
Mès que dilhèu non pas tostemp
aurè complètaments present
çò qu'ara veigui en tu.
Qu'è entenut eth son escur
de quauquarren que me que
laguens de bèth potz. Quan subernade,
me cau saber reconéisher
que ven d'aguest moment?

Gabriel Ferrater
Traduccion: Tòni Escala

АКО МОГА

Нещо влязло е във стих,
който знам, че мога да напиша,
а не знам кога и как, нито
какво ще се случи да кажа.
Ако мога, ще го донеса при теб.
То да каже на косите ти,
или на слънчевата люспа
вибрираща на твоя нокът.
Но може би не винаги
ще помня всичко,
което виждам у теб сега.
Чух неясен звук,
сякаш в кладенец
нещо съм изпуснал .
А щом изплува,
длъжен ли съм да позная,
че в този миг е сътворено?

Габриел Фератер

Превод: Мая Генова

Castellà

SI PUEDO

Alguna cosa ha entrado
dentro de un verso que sé
que podré escribir, y no
sé cuándo, ni cómo, ni qué
querrá decir. Si puedo
lo llevaré hacia ti.
Que diga tu cabello
o la escama de sol
que te tiembla en la uña.
Pero quizás no siempre
tendré del todo presente
lo que ahora veo en ti.
He oído el sonido oscuro
de algo que se me cae
a algún pozo. Cuando flote,
¿sabré reconocer
que viene de este instante?

Gabriel Ferrater

Traducción: Marta Pera Cucurell

SE MI POVAS

Io eniris
ene iu verso ke mi scias
ke mi povos verki ĝin, kaj mi
ne scias kiam, aŭ kiel, aŭ kion
ĝi volos diri. Se mi povas
mi portos ĝin al vi.
Ke ĝi dirus viajn harojn
aŭ la sunflokon
kiu vibras vin sur tiu najlo.
Sed eble ne ĉiam
mi memoros tion kion mi nun
vidas en vi.
Mi aŭdis la malluman sonon
de io falanta al mi
en iun poton. Kiam ĝi flosas,
mi devas scii kaj koni
ke ĝi venas de tiu momento?

Gabriel Ferrater

Tradukado: M. Dolores Godoy Rotllens

KUNG PWEDE KO LANG

May bagay na pumasok
ilang mga talatang alam ko,
na maari kong isulat at hindi
ko alam kung kailan, o paano, o ano
ang kahihinatnan. Kung pwede ko lang
dalhin ito para sayo.
Sabihin natin sayong mga hibla ng buhok
o sa sinag ng araw
sa nanginginig mong dulo ng kuko.
Pero hindi man siguro laging
iisipin ko buong sayo
kung ano nakikita ko ngayon.
Naririnig ko ang madilim na tunog
ng isang bagay sa akin, na nahuhulog
sa loob ng kahit anong balon. Kung ito'y lumabas,
maari ko bang malaman
ano ang kalalabasan ng oras na iyon?

Gabriel Ferrater
Isinalin ni Jeannifer Zabala at Isaac Donoso

SI JE PEUX

Quelque chose est entré
dans un vers que je sais
pouvoir écrire, sans savoir
quand, comment, ni ce qu'il
voudra dire. Si je peux
je te l'adresserai.
Qu'il dise tes cheveux
ou l'écaille de soleil
qui te vibre sur l'ongle.
Mais peut-être n'aurai-je
plus tout à fait en tête
ce que je vois en toi.
J'ai senti le son grave
d'une chose qui tombe
dans un puits. Quand elle flottera,
dois-je savoir reconnaître
qu'elle vient de cet instant ?

Gabriel Ferrater
Traducció: Annie Bats

SE PODO

Algunha cousa entrou
nalgún verso que sei
que poderei escribir, e non
sei nin cando, nin como, nin que
vira dicir. Se podo
dirixireicho a ti.
Que diga os teus cabelos
ou a escama de sol
que che vibra nesa uña.
Pero ao mellor non sempre
terei de todo presente
o que agora vexo en ti.
Oín o son lóbrego
dunha cousa que cae
a algún pozo. Cando flote,
hei saber recoñecer
o que vén deste momento?

Gabriel Ferrater
Tradución: Antón Lado

ΑΝ ΜΠΟΡΕΣΩ

Κάτι εισήλθε
σε κάποιο στίχο που γνωρίζω
πως θα μπορέσω να γράψω, και δεν
γνωρίζω πότε, ούτε πως, ούτε τι
πρόκειται να πει. Αν μπορέσω,
θα τ'απευθύνω σε σένα.
Να πει για τα μαλλιά σου
ή το λέπτι του ήλιου
που δονεί σε τούτο σου το νύχι.
Μα ίσως όχι πάντοτε
θα 'χω ενώπιόν μου
αυτό που τώρα βλέπω σε σένα.
Άκουσα τον σκοτεινό ήχο
από κάτι που μου γλιστρά
σε κάποιο πηγάδι. Όταν αναδυθεί,
θα πρέπει να γνωρίζω
πως έρχεται από τούτη τη στιγμή;

Γκαμπριέλ Φερρατέ
Μετάφραση: Εουζέμπι Αγιένσα - Μάιρα
Φουρνάρη

SE POSSO

Qualcosa è entrato
in un verso che so
di poter scrivere, e non so
quando, come, né cosa
finirà col dire. Se posso
lo porterò verso di te.
Che dica i tuoi capelli
o la scaglia di sole
che ti vibra nell'unghia.
Ma forse non sempre
avrò presente del tutto
quello che vedo in te ora.
Ho sentito il suono cupo
di una cosa caduta
In un pozzo. Quando affiorerà
dovrò forse capire
che viene da adesso?

Gabriel Ferrater
Traduzione: Valentina Ripa

SI POSSUM

Aliquid ingressum est
in quodam uersu quem scio
me scribere posse, sed
nescio quando, quomodo, an
quid acciderit. Si possum
tibi id praebebo.
Utinam dicat tuos capillos
aut squamam solis
quae in ista ungula te uibrat.
Sed forsán haud semper
omnino intuebor
quod nunc percipio in te.
Fuscum sonitum audi
rerum cadentium
in quiddam cavum. Cum haec emergent,
mihi noscendum est
an oriuntur ab hoc momento?

Gabriel Ferrater
Translatio: Lina Vilamitjana

Panjabi (Pakistan)

جے میں کر سکدا

کوئی شے نازل ہوئی
اس مصرعے اندر جہیڑی میں
لکھ سکداہاں، نہیں پتہ
نی کدوں، نی کیویں، نی کی
کہوے دی۔ جے ہو سکیا تے
تیرے ول لے آواں دا
تیریاں زلفاں نوں آکھے
یاں تہپ دی کرن
تیرے اس نوہ تے لہراوے
پر سائید ہمیشہ لئی
میں ذہن وچ نہ رکھ سکاں
جو میں ہون تیرے وچ تکنا پیا
میں اک انھیری آواز سنی اے
کوئی شے میرے کولوں تہندی اے
کسے کہوہ اندر۔ جدوں نکلاں
میں جاناں تے پچھاناں
اپہ پل کی کہوے دا؟

گابریئل فیرائیر
ترجمہ گل سید

SE PUDER

Alguma coisa entrou
no interior de algum verso
que poderei escrever,
e nem sequer sei quando
nem como nem o que
quererá expressar.
Se puder vou trazer-to.
Que aluda ao teu cabelo
ou à escama de sol
que na tua unha vibra.
Porém, talvez nem sempre
consERVE tão presente
o que vejo em ti agora.
Ouvi o som escuro
de algo que deixei cair
num poço. Ao flutuar,
será que saberei
que vem deste momento?

Gabriel Ferrater

Tradução: Rita Custódio e Àlex Tarradellas

DACĂ POT

Ceva din ceva a intrat
într-un vers pe care știu
c-o să-l pot scrie, nu
știu când, nici cum, nici eu
o accepta să spună. Dacă pot
îl îndrept spre tine.
Să-ți descrie părul
sau solzul de soare
ce-ți tremură-n unghie.
Dar poate nu totdeauna
voi avea în minte
tot ce-acum văd în tine.
Am auzit un sunet obscur
de ceva ce-mi cade
într-un puț. Când va pluti,
o să-mi dau seama
că vine din clipa asta?

Gabriel Ferrater

Traducere: Jana Balacciu Matei

ЕСЛИ СМОГУ

Явилось что-то и вошло
в мой стих, что написать смогу,
но что скажу и как, когда? – не знаю.
Если смогу, к тебе
он будет обращён.
Пусть он расскажет
о волосах твоих
или о том, как солнце
чешуйкой золотой дрожит на ногте.
Быть может, не всегда
перед глазами будет
то, что сейчас в тебе я вижу.
Я слышу тёмный звук:
упало что-то будто бы в колодец.
Как всплывёт,
смогу ли в нём узнать
то, что сейчас явилось?

Габриэль Ферратé
Перевод: Анна Уржумцева

ЯКБИ Я МІГ

Щось увійшло у вірш,
який, звичайно, скласти можу,
але, не криюсь, я не знаю,
коли, і як, і що мені
спаде на мисль. Якби я міг,
тобі приніс би вірш оцей.
Твої нехай тут мовлять коси
чи полиск сонця, що тепер
тремтить на нігтику твоєму.
Але, можливо, не завжди
усе буде перед очима,
що у тобі я бачу нині.
Долинув темний звук
чогось, що в мене випало —
в криницю. Як попливе,
дізнатись конче маю,
що відтепер мені судилось.

Габріель Ферратер
Переклад: Петро Таращук

اگر ممکن ہوا

شعر بنانے کیلئے کچھ الفاظ
 داخل ہو پائیں ہیں
 کہ میں لکھ پاؤں اور نہیں معلوم
 کب کیسے کہہ سکوں
 اگر ممکن ہوا تو تم تک پہنچاؤں
 اپنے بالوں کو خود کو بتانے دو
 کہ تمہاری زلف کا ابھار
 کیسے اس ناخن پر ہلے گا
 لیکن شائید میرے پاس ہمیشہ نہیں
 رہے گا
 جو میں سب اب تم میں دیکھتا ہوں
 میں نے اندھیری آواز سنی ہے
 کہ کچھ ہے جو کسی کنویں میں
 میرے اوپر گرتا ہے
 ،جب میں خود کو حوالہ کروں
 کیا مجھے معلوم ہونا چاہئے
 کہ آگے کیا ہو گا؟

گابریئل فیراتیر

ترجمہ: ہما جمشید

Wòlof

Waw mëna KO

Dara dugg na
Ci biir aaye bi ma xamne
Mën na ko bind, te xamuma
Kañ la, naka la, ba
Li ciyy wax. Waw mëna ko
Dina la ko indil.
Ku wax ci saay Kawar
Ba ci tooluwaay Jant
Na sa wée wi di raf
Mën ne, du doon saasu ne
Dina bayi xel
Ci li mi giis ci yow fi nu toll
Dégg na riirmu lëndem bi
Di joggé ci been yéf bu dàl ci man
Ci biir been téen
War na xam?
Luy nëw ci waxtu wi?

Bindkat: Gabriel Ferrater
Tekki ko: Abdu Maoua Ndiya

若我可以

某事物
落入某句诗行里
我可将其书写，而却
不知何时、何如、何方
言说。若我可以
将其呈奉予你。
让它代我向你的发丝
或是跃然你指尖的
阳光的鳞甲言情。
但也许并非总是，
我可将于你周身所见的东西
铭记在心。
耳闻一声幽暗声息
自某物坠于我
在某一口深井。浮出之时，
我是否必须懂得知晓
它只源于曾经的一瞬？

加布里埃尔·费拉特
翻译：颜雅培

Dia Mundial de la Poesia
21 de març de 2022

Una iniciativa de la Institució de les Lletres Catalanes i
la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO

Generalitat
de Catalunya

Institució
de les Lletres
Catalanes

Organització de les Nacions
Unides per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

FCACU

Federació Catalana
d'Associacions i Clubs UNESCO

Associació sense ànim de lucre inscrita al Registre d'Entitats sense ànim de lucre de Catalunya